

John Ronald Reuel **TOLKIEN** - *beseda*

Úvod:

Podle jakého hlediska si nejčastěji vybíráte knihu ke čtení?

Diskuse s účastníky.

V minulých letech uspořádaly některé státy Evropy různé akce, v nichž veřejnost volila nejoblíbenější knihu. Ve všech těchto anketách se na prvních místech umístily tituly žánru FANTAZY. V současnosti i díky filmovému zpracování svého díla a PC hrám je nejoblíbenějším autorem fantazy anglický spisovatel J.R. R. Tolkien.

Znáte jeho knihy?

nar. 3. ledna 1892,

zemř. 2. září 1973

Nar. se v jihoafrickém Bloemfonteinu. Otec bankovní manažer zemřel na krvácení do mozku, když měl budoucí spisovatel 3 roky. Matka se s ním a bratrem vrátila zpět do svého rodného kraje. Do vesnice Sarehole poblíž Birminghamu. V dospělosti říkal, že začátek jeho obliby fantazy světa byl tady. *“...všechno začalo při pohledu na velšské nápisy na nákladních vagónech, jež projížděly kolem plné uhlí. Divná jména, která jsem nedovedl vyslovit, mne vábila.”* Matka byla velmi vzdělaná a učila doma i J.R.R. T. V jeho 12 letech zemřela na cukrovku. O jeho výchovu se pak staral poručník –katolický kněz Francis Morgan. Podporoval ho i na studiích na univerzitě v Oxfordu. Už na začátku studií ovládal J.R.R. Tolkien kromě angličtiny 9 jazyků (latinu, řečtinu, němčinu, francouzštinu, staronorštinu, islandštinu,..). Nebyl to ale žádný suchar. Od mládí si potrpěl na veselou společnost, rád sportoval a měl obrovský smysl pro humor. Odmala miloval mytologii, středověké romance o králi Artušovi a rytířích kolem (Gawain), byl ctitelem finského eposu Kalevala... Vám to možná zní nudně, odtažitě a příliš vědecky, ale tam se spisovatel chytil drápkem, tam čerpal, když později tvořil a popisoval svůj bájný svět Středozemě. Po studiích i s mnoha svými přáteli nastoupil rovnou na frontu 1. světové války. Zde prožil otřesné okamžiky (co se dělo v zákopech 1. svět. Války -VIZ knihy E:M:Remaqua : Na západní frontě klid a Cesta zpátky) a viděl umírat své spolužáky a kamarády. Hodně se ho to dotklo. Začal trpět tzv. zákopovou horečkou a byl propuštěn domů. Dlouho se pak ještě léčil. V roce 1916 se oženil. Do své ženy Edith se zamiloval už v šestnácti! Moc krásně se o něho starala, když onemocněl zákopovou horečkou. Po návratu z války začal psát nejprve verše a pak prózu. První byla ***Kniha ztracených příběhů*** - série pohád. příběhů založených na jeho milované mytologii a folklóru. Spíš pohádky pro dospělé nebo starší mládež než pro děti. Vytváření fantaskního světa pro něj

bylo alespoň ze začátku únikem před drsnou realitou průmyslového a válečného 20. století.

Od svých 32 let vyučoval na Oxfordské univerzitě anglosaské jazyky. Stal se profesorem. V odborných kruzích jazykovědců jsou velmi uznávané i jeho vědecké práce. Měl čtyři děti. Tři syny a dceru. Byl katolíkem, který každé ráno chodil na mši. Pro své děti psával údajně třaslavým stařeckým písmem každoročně fiktivní dopisy od Dědy Mráze. Vznikla z toho později kniha *Dopisy Děda Mráze*.

První díl svého nejznámějšího „hobitího“ cyklu *Hobit aneb cesta tam a zase zpátky* dopsal v roce 1936 a vydal v následujícím roce v Anglii. Ovšem v Československu vyšel až v roce 1972. U nás v knihovně máme vydání z r. 1979. *Pán prstenů* vyšel až po revoluci v r. 1990 (před r.1989 jen samizdat). Země Mordor na východě - plný zla - to se komunistickým cenzorům asi nelíbilo. ☺ Pána prstenů psal v době 2. světové války, v níž bojovali jeho synové u válečného letectva. Dokončil v 1954. V šedesátých letech minulého století patřil k uznávaným a čteným autorům na celém světě. Jeho dílo milovali hlavně studenti v Anglii a USA. Členové slavné hudební skupiny Beatles se nechali slyšet, že by rádi hráli (hobity?) ve filmové verzi Pána prstenů. V roce 2001 se stal v anketě anglické rozhlasové stanice Channel 4 s převahou mnoha hlasů nejlepší knihou 20. století. V jiné (internetové) anketě serveru Amazon.com Pána prstenů dokonce zvolili knihou tisíciletí. Toho už se ale spisovatel nedočkal. Zato v roce 1971 dostal J.R.R.T. od královny Řád brits. impéria. Zemřel 2. září 1973 v Bournemouthu, když byl na návštěvě u přátel.

Byl perfekcionista. Víte, kdo je tak nazýván?

V *Silmarillionu* popisuje vznik vesmíru, našeho světa i dávné osudy obyvatel Středozemě. Tuto knihu napsal později než „hobity“. Dokončil ji a vydal až jeho syn Christopher, ale dějově předchází Hobitovi a Pánu prstenů. Vytvořil celé dějiny zemí, mapy krajů, kde se děj odehrává, vyměřoval si na nich vzdálenosti, aby přesuny postav byly reálné, vytvořil jazyky, např. jazyk elfů a hlavně úplně nové tvory, kteří se ještě v literárních dílech neobjevili (Skřetové, Balrog, ...).

Autor se nejvíc ztotožňoval s hobity: „*Ve skutečnosti jsem ve všem kromě velikosti hobit*“ říkával.

Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky:

Hlavní postava Bilbo Pytlík, který žije v Hobitíně v krajině nazývané Dno pytle, slaví na začátku knihy Hobit aneb... své 111. narozeniny. Do kraje přijíždí oblíbený čaroděj bílé magie Gandalf. Seznámí Bilba s trpaslíky. Ten posléze zjistí, že ho čaroděj vybral jako lupiče pokladu trpaslíkům na pomoc. Poklad jejich předkům kdysi dávno ukradl drak. Bilbo se s nimi vydá na cestu k Hoře, v níž hlídá drak Šmak uloupené poklady. Hlavním trpaslíkem je nerudný Torin, syn krále trpaslíků. Bilbo si není zpočátku vůbec jistý, jestli je pro svůj úkol ten pravý. Gandalf ho ujišťuje, že ano a v nesnázích jim všem slibuje pomoc. Nejprve projdou Mlžné hory, kde potkají Zlobry. Ti naštěstí za svítání zkamení. V Roklince se spřátelí s elfy (hlavní z nich je Elron). Dojdou do Gondoru, kde

narazí na skřety. Přelstí je. Při tom se dostanou ke kouzelným mečům. Bilbo, který se pohybuje chodbami Gondoru abnormálně potichoučku zde narazí na Gluma a získá PRSTEN. Zjistí při tom, že když si ho nasadí, stane se neviditelný. Viz CD Hobit aneb...č. 1:3.10.

Pak projdou Temný hvozď, kde je přepadnou velcí pavouci. Jen Bilbo pomocí kouzelného prstenu a své neviditelnosti je osvobodí. Jeho vážnost u trpaslíků stoupá. Zajmou je lesní Elfové, chovají se nepřátelsky. Opět trpaslíky osvobodí pomocí lsti a prázdných sudů od vína Bilbo. Po vodě v sudech doplují do Jezerního města blízko Hory. Lidé z města je oslavují jako hrdiny svých bájí a písní.

Po odpočinku se všichni vydají k Dračí hoře. Tam se pomocí Torinovy listiny psané měsíčním písmem snaží otevřít vchod. Bilbo na to nakonec přijde. V Hoře se udělá neviditelný a přelstí i draka Šmaka. Sebere mu drahokam ARCI KAM – Srdce hory. Rozzuřený Šmak pak ničí Jezerní město a velitel městské stráže Bard ho zabije šípem. Naráz si dělá na poklad z Dračí hory nárok plno tvorů (trpaslíci, skřetové, jezerní lidé, lesní elfové, orli...). Bojují o něj. Strhne se bitva pěti armád. Při ní je trpaslík Torin zabit. Poklad je pak rozdělen. Bilbo s Gandalfem, který se tu objevil, se vydají společně domů do Hobitína. Taktak že mu zatím neprodají jeho vlastní domek před nosem. Doma Bilbovi moc nevěří jeho hrdinské činy. Nepůsobí jako hrdina ani lupič. Je to spíš plachý mužík. S elfy zůstane kamarád i nadále.

Spisovatel původně chtěl, aby hrdinou Pána prstenů a dalších dílů Společenstva prstenu se stal Bilboův syn Bingo, ale v průběhu psaní ho přetvořil na synovce Froda, kterého pak tak perfektně zahrál ve filmovém zpracování Eliah Wood. Film začal natáčet v r. 1999 režisér Peter Jackson na Novém Zélandu. Pak vypukla obrovská prstenománie na celém světě. I u nás: spolky tolkienovců, hrací karty, PC hry apod. Tak moc okouzlují stále nové a nové generace magický fantaskní svět Tolkionovy Středozemě.

Prameny :

Internet

+kartotéka časopiseckých článků o spisovatelích

Slovník spisovatelů

Knihy J.R.R. Tolkiena

Zpracovala:

Věra Warzelová